

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 10.5.2007
KOM(2007) 242 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE
EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A
SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Sdělení o evropském programu pro kulturu v globalizovaném světě

{SEK(2007) 570}

**SDĚLENÍ KOMISE
EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A
SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Sdělení o evropském programu pro kulturu v globalizovaném světě

„Kulturu tvoří všechny sny a snahy, které vedou k vytváření humanity. Kultura vyžaduje paradoxní pakt: různorodost musí být principem jednoty a uvědomění si rozdílů je nutné ne proto, aby rozdělilo, ale aby ještě více obohatilo kulturu. Evropa je buď kulturou, nebo není ničím. Denis de Rougemont

1. Úvod

Kultura leží v srdci lidského rozvoje a civilizace. Kultura je tím, co nechává lidi doufat a snít, protože podněcuje naše smysly a nabízí nám nové možnosti pohledu na skutečnost. Tím, že podněcuje dialog a vzbuzuje zaujetí, a to způsobem, který spíše spojuje než rozděluje, dává lidem dohromady. Na kulturu by se mělo pohlížet jako na soubor zvláštních duševních a hmotných znaků, které charakterizují společnost a společenskou skupinu. Zahrnuje literaturu a umění stejně jako způsob života, systémy hodnot, tradice a přesvědčení.

Jak Dario Fo správně zdůraznil, *„ještě předtím, než byla Evropa sjednocena na hospodářské úrovni a byla vytvořena na úrovni hospodářských zájmů a obchodu, to byla kultura, která spojovala všechny země v Evropě. Umění, literatura a hudba propojovaly Evropu“*. Evropané skutečně sdílí společné kulturní dědictví, které je výsledkem stovky let tvořivosti, migračních toků a výměn. Využívají a váží si bohaté kulturní a jazykové rozmanitosti, která je podnětná a inspirovala mnoho zemí na světě.

Originalita a úspěch Evropské unie je v její schopnosti respektovat různorodé a propletené dějiny, jazyky a kultury členských států a zároveň posilovat vzájemné porozumění a společná pravidla, což zajišťuje mír, stabilitu, prosperitu i solidaritu a s tím také velké bohatství kulturního dědictví a tvořivosti, které se s každým dalším rozšířením stále více zvětšuje. Díky této jednotě v rozmanitosti je respektování kulturní a jazykové rozmanitosti a podpora společného kulturního dědictví opravdu v centru evropského projektu. V globalizovaném světě je to více než kdy jindy nezbytné.

V dnešní Evropě jsou kulturní výměny tak časté a dynamické jako nikdy předtím. Svoboda pohybu, kterou poskytla Smlouva o ES, výrazným způsobem zjednodušila kulturní výměny a dialog přes hranice. Kulturní činnosti a poptávka po kulturních statcích se rozšiřují, a to díky nebývalému přístupu, který umožňují nové nástroje komunikace. Globalizace zároveň zesiluje vliv působení odlišnějších kultur z celého světa. To zvyšuje naši zvědavost a schopnost výměny s jinými kulturami a prospěchu z nich a přispívá k rozmanitosti našich společností. Nicméně to také vyvolává otázky o identitě Evropy a její schopnosti zajistit, aby společnosti byly mezikulturní a soudržné.

Celosvětová kulturní rozmanitost a mezikulturní dialog se staly hlavní výzvou v globálním uspořádání, které je založené na míru, vzájemném porozumění a respektování sdílených hodnot, jako jsou ochrana a podpora lidských práv a ochrana jazyků. Dne 18. března 2007 vstoupila v platnost Úmluva UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů, což je v tomto ohledu zásadní krok, ke kterému EU významným způsobem přispěla.

Evropské kulturní bohatství a rozmanitost jsou úzce spojeny s rolí a vlivem Evropy ve světě. Evropská unie není jen hospodářským procesem a obchodní silou, je ale také široce (a přesně) vnímána jako nebyvalý a úspěšný společenský a kulturní projekt. EU je, a musí se snažit být ještě více, typickým příkladem „soft power“ založené na normách a hodnotách, jako je lidská důstojnost, solidarita, tolerance, svoboda projevu, respektování rozmanitosti a mezikulturního dialogu, což jsou hodnoty, které mohou za předpokladu, že budou posilovány a podporovány, inspirovat svět zítřka.

Kulturní bohatství Evropy je založeno na její rozmanitosti a stále více také na jejím důležitém přínosu v nehmotném světě založeném na znalostech. Evropské kulturní odvětví je již nyní velmi dynamickým podnětem pro činnosti spojené s hospodářstvím a zaměstnaností na celém území EU. Kulturní činnosti také pomáhají podpořit společnosti umožňující začlenění a přispívají k prevenci a snížení chudoby a sociálního vyloučení. Jak bylo uvedeno v závěrech jarního zasedání Evropské rady v roce 2007, kreativní podnikatelé a čilý kulturní průmysl jsou pro budoucnost jedinečným zdrojem inovací. Tento potenciál je třeba ještě lépe rozpoznat a plně využít.

Účel sdělení

Zvyšuje se vědomí toho, že EU hraje jedinečnou roli v podpoře svého kulturního bohatství a rozmanitosti, a to v Evropě i ve světě. Potvrzuje se také, že kultura je nezbytným prvkem pro dosažení strategických cílů EU, které se týkají prosperity, solidarity a bezpečnosti, a k zajištění viditelnější pozice na mezinárodní scéně.

Na základě rozsáhlých konzultací¹ zkoumá toto sdělení vztah mezi kulturou a Evropou v globalizovaném světě a navrhuje cíle pro nový program EU pro kulturu. Tento program má být sdílen všemi zúčastněnými stranami (Komisí, členskými státy a rovněž občanskou společností a Evropským parlamentem). Komise se tedy snaží o zavedení nových partnerství a metod pro spolupráci mezi nimi.

2. PŘÍSPĚVEK EU KE KULTUŘE²

Obecně je „kultura“ velmi komplexním pojmem. Může se vztahovat k výtvarnému umění včetně různých druhů uměleckých děl, kulturních statků a služeb. „Kultura“ má také antropologický význam. Je to základ symbolického pojmu pro významy, přesvědčení, hodnoty a tradice, které jsou vyjádřeny jazykem, uměním, náboženstvím a mýty. Kultura jako taková hraje zásadní roli ve vývoji člověka a ve složité struktuře identit a zvyků jednotlivců i společnosti.

¹ Viz http://ec.europa.eu/culture/eac/communication/consult_en.html a

http://ec.europa.eu/development/body/theme/human_social/pol_culture1_en.htm.

² Bližší informace najdete v příloženém pracovním dokumentu „Inventory of Community actions in the field of culture“.

V souvislosti s tímto sdělením bude kladen důraz hlavně na důležitost různých aspektů kultury v rozvoji strategií v EU i ve třetích zemích.

Základ pro činnost EU v oblasti kultury je dán Smlouvou. Článek 151 stanoví, že:

„Společenství přispívá k rozkvětu kultur členských států a přitom respektuje jejich národní a regionální různorodost a zároveň zdůrazňuje společné kulturní dědictví.“

„Činnost Společenství je zaměřena na povzbuzování spolupráce mezi členskými státy a v případě potřeby na podporu a doplňování jejich činnosti ...“

„Společenství a členské státy podporují spolupráci v oblasti kultury se třetími zeměmi a s příslušnými mezinárodními organizacemi, zejména s Radou Evropy.“

„Společenství ve své činnosti podle ostatních ustanovení této smlouvy přihlíží ke kulturním hlediskům, zejména s cílem uznávat a podporovat rozmanitost svých kultur.“

Za kulturu proto jsou a zůstanou zodpovědné v první řadě členské státy; některé země se jí zabývají převážně na regionální nebo dokonce místní úrovni. Ustanovení článku 151 například nestanoví harmonizaci právních a správních předpisů členských států. Činnost na úrovni EU musí být vykonávána s plným respektováním zásady subsidiarity, přičemž role EU je podpořit a doplňovat, spíše než nahrazovat, činnost členských států, respektovat jejich různorodost a podněcovat výměny, dialog a vzájemné porozumění.

2.1. Role vnitřních politik a programů EU

EU již mnoha způsoby přispívá k podpoře kulturních činností v Evropě, a to prostřednictvím svých programů a politik:

- Kulturní programy Společenství jsou velmi produktivní. Současný program Kultura (2007–2013)³ bude dále usnadňovat vzájemné porozumění, podněcovat tvořivost a přispívat k vzájemnému obohacování našich kultur. Pomůže tisícům kulturních organizací vytvořit a zavést kulturní a umělecké projekty, které zlepší znalost a šíření evropského kulturního dědictví a podpoří kulturní výměny, uměleckou a literární tvorbu a literární překlady. Podpoří také orgány aktivní na evropské úrovni v oblasti kultury a zajistí uznání hlavním evropským kulturním úspěchům prostřednictvím evropských cen pro architekturu, kulturní dědictví a hudbu a také díky evropským městům kultury.
- Mnoho dalších programů má významný kladný dopad na kulturu buď prostřednictvím specifických kulturních projektů, používáním cizích jazyků, které podporují, pevným spojením mezi učením a kulturou nebo podněcováním osobních kulturních zkušeností: mezi ně patří program „Evropa pro občany“ (2007–2013)⁴, který je také založen na článku Smlouvy vztahujícím se ke kultuře, a podporuje aktivní evropské občanství, stejně jako programy podporující

³ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1855/2006/ES ze dne 12. prosince 2006 (Úř. věst. L 372, 27.12.2006).

⁴ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1904/2006/ES ze dne 12. prosince 2006 (Úř. věst. L 378, 27.12.2006).

celoživotní učení (včetně programů Erasmus a Erasmus Mundus), mnohojazyčnost a výměny mezi mladými lidmi.

- Co se týče kinematografie a audiovizuálního odvětví, funguje od roku 1991 program MEDIA⁵, který podporuje konkurenceschopnost evropského audiovizuálního odvětví. Jeho cílem je rovněž podpořit mezikulturní dialog, zvýšit vzájemné povědomí mezi evropskými kulturami a rozvinout kulturní potenciál. Doporučení o filmovém dědictví a konkurenceschopnosti souvisejících průmyslových činností přijaté dne 16. listopadu 2005 navíc stanoví konkrétní akce v oblasti filmového dědictví.
- Řada dalších programů financování Společenstvím je významným přínosem pro kulturu. Podpora poskytovaná v rámci politiky soudržnosti a politiky rozvoje venkova může sloužit jako nástroj, který pomůže například obnovit kulturní dědictví a podpořit tvůrčí odvětví se zřetelem na zvyšování přitažlivosti regionů nebo na podporu vzdělávání odborníků v oblasti kultury. To platí i pro rozvoj informační společnosti (např. pro iniciativu digitální knihovna, jejíž cílem je ulehčit online přístup ke kulturnímu a vědeckému dědictví Evropy) nebo pro výzkum (s výzkumnými rámcovými programy).

Mnoho politik Společenství hraje také důležitou roli ve vytváření regulačního rámce pro odvětví kultury.

Pro činnost Společenství podle čl. 151 odst. 4 Smlouvy je často složitým úkolem najít rovnováhu mezi různými legitimními cíli veřejné politiky včetně podpory kulturní rozmanitosti.

- Existuje silná vazba mezi podporou kultury a tvořivosti a autorskými právy EU a souvisejícími právními předpisy. Tyto právní předpisy chrání práva autorů, výrobců a umělců s cílem zajistit, že dostanou odpovídající příjem za svou práci, přičemž umožňují rozsáhlé šíření chráněných děl nebo fonogramů, čímž podporují přístup občanů k bohatému a rozmanitému kulturnímu dědictví Evropy.
- Směrnice o „televizi bez hranic“ přijatá v roce 1989 vytvořila tím, že stanovila podmínky pro přenos televizního vysílání přes hranice v rámci evropského vnitřního trhu, právní rámec pro volný oběh evropského audiovizuálního obsahu v rámci EU; to významným způsobem přispělo k posílení plurality médií a kulturní rozmanitosti. V této souvislosti je kulturní rozmanitost také posilována opatřeními na podporu evropských a nezávislých produkcí.

⁵ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1718/2006/ES ze dne 15. listopadu 2006 (Úř. věst. L327, 24.11.2006).

- Od zavedení čl. 87 odst. 3 písm. d)⁶ Maastrichtskou smlouvou hrají u státní podpory roli rovněž kulturní úvahy. Na základě tohoto ustanovení schválila Komise v minulosti širokou škálu vnitrostátních opatření, která se týkala rozličných oblastí jako například muzeí, národního dědictví, divadelní a hudební produkce, tištěných kulturních médií a kinematografického a audiovizuálního odvětví.
- EU označila rok 2008 za evropský rok mezikulturního dialogu⁷, aby vyjádřila a zvýraznila osvědčené postupy v mezikulturním dialogu s cílem vytvořit udržitelnou strategii pro období po roce 2008. Zvláštní pozornost bude věnována dimenzi mnohojazyčnosti tohoto dialogu.
- Na základě stávajících programů financování Společenstvím chce Komise prostřednictvím vzdělávání a kultury učinit rok 2009 evropským rokem tvořivosti a inovací s cílem zvýšit informovanost veřejnosti, podpořit politickou debatu v členských státech a přispět k posílení tvořivosti, inovací a mezikulturních schopností.

V posledních letech hledají členské státy nové formy flexibilní spolupráce, aby společně pracovaly stále pevněji na provádění společných cílů. Rada se dohodla na víceletém pracovním plánu pro období 2005–2007⁸ a byly vytvořeny flexibilní formy spolupráce týkající se specifických témat, jako je například mobilita muzejních sbírek. Pravidelné ministerské konference také přispívají k výměnám osvědčených postupů a k dialogu o politikách.

Evropský parlament ve svých zprávách a doporučeních⁹ pravidelně požaduje posílenou spolupráci. Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů navíc zdůrazňují roli organizované občanské společnosti a místních a regionálních orgánů.

Tyto zkušenosti ve spojení s výsledky širokých konzultačních procesů provedených v rámci přípravy tohoto sdělení přivedly Komisi k závěru, že je ten pravý čas vytvořit společný kulturní program a nová partnerství a metody pro spolupráci s členskými státy, občanskou společností a třetími zeměmi.

2.2. Vnější vztahy EU

Uznává se, že kultura je důležitou součástí hlavních programů a nástrojů EU pro spolupráci¹⁰ i bilaterálních dohod EU s třetími zeměmi. Je také klíčovým prvkem spolupráce s Radou Evropy, která umožnila společnou realizaci Dnů evropského dědictví a některé činnosti v zemích západního Balkánu.

⁶ „Za slučitelné se společným trhem mohou být považovány podpory určené na pomoc kultuře a zachování kulturního dědictví, jestliže neovlivní podmínky obchodu a hospodářské soutěže ve Společenství v míře odporující společnému zájmu.“

⁷ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1983/2006/ES ze dne 18. prosince 2006 (Úř. věst. L 412, 30.12.2006).

⁸ Závěry 2616. zasedání Rady ve složení pro vzdělávání, mládež a kulturu, 15.–16. listopadu 2004.

⁹ Viz Zpráva o kulturní spolupráci v Evropské unii – Giorgino Ruffolo - A5-0281/2001.

¹⁰ Například Dohoda s Cotonou se státy africké, karibské a tichomořské oblasti, Program sousedství a partnerství se sousedními zeměmi a Ruskem a nástroj rozvoje a spolupráce týkající se Asie a Střední a Latinské Ameriky.

Ve všech rozvojových oblastech světa je již mnoho let v rámci finanční a technické pomoci Unie prováděna velká řada kulturních projektů a programů. Cílem těchto kulturních činností je ochrana a obnova památek, výroba a oběh uměleckých děl, vznik nebo obnova muzeí, místní budování kapacit kulturních subjektů i umělců a organizace hlavních kulturních událostí. Komise také řídí fondy a činnosti, které podporují vznik a posílení kulturního průmyslu v partnerských zemích, především co se týče kinematografie a audiovizuálního odvětví, a prosazují místní přístup ke kultuře a kulturní rozmanitost v třetích zemích.

S tím je úzce spojeno i to, že se Unie více zaměřuje na prosazování podpory lidských práv včetně ochrany a podpory kulturních práv, práv domorodých obyvatel i práv menšin a lidí na okraji společnosti.

Mezi základní cíle takovýchto činností patří samozřejmě i mezikulturní dialog, který je jedním z hlavních nástrojů pro mír a prevenci konfliktů. Prioritní činnosti byly v tomto ohledu zahájeny na popud poradní skupiny zřízené předsedou Komise, které také mimo jiné vedly k založení euro-středomořské Nadace Anny Lindh pro dialog mezi kulturami v Alexandrii a k zahájení zvláštní debaty o kultuře v rámci politických dialogů s mnoha třetími zeměmi.

Komise také nedávno začala posilovat svou veřejnou diplomacii, a to i v oblasti kulturních událostí, přičemž často zapojuje spolupráci s kulturními institucemi členských států i mezi nimi navzájem, aby třetím zemím zprostředkovala důležité informace o Evropě, její identitě a zkušenostech při budování mostů mezi různými kulturami.

Na obecnější úrovni předložila Komise víceleté tematické programy v rámci finančních výhledů 2007–2013 s cílem financovat intervence Společenství zaprvé v rozvojových zemích a oblastech a zadruhé na mezinárodní úrovni. Tematické programy „Investice do lidí“ a „Nestátní subjekty a místní orgány v rámci rozvoje“ doplní geografickou spolupráci, která probíhá v rámci strategických dokumentů o jednotlivých zemích v oblasti kultury. Poslední průzkumy veřejného mínění jasně ukazují, že pod tlakem globalizace si většina evropských občanů – vedených hlavami států a vlád v červnu 2006¹¹ – přeje, aby přítomnost Evropy ve světě byla zřetelnější a aby její vnější politika dobře odrážela její hodnoty. Kultura se samozřejmě nachází v centru tohoto multilaterálního přístupu usilujícího o dosažení shody.

Úmluva UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů vstoupila rychle v platnost, což svědčí o nové roli kulturní rozmanitosti na mezinárodní úrovni: Společenství a členské státy se jako strany zavázaly k posilování nového kulturního pilíře správy v celosvětovém měřítku a udržitelného rozvoje, a to především zvýšením mezinárodní spolupráce.

¹¹ Poté, co Evropská rada schválila návrh Komise „Evropa ve světě – Praktické návrhy pro větší soudržnost, efektivitu a zviditelnění“ – KOM(2006) 278.

3. CÍLE EVROPSKÉHO PROGRAMU PRO KULTURU

Rozsáhlý konzultační proces provedený v roce 2006 umožnil Komisi zjistit, že existuje velká shoda ohledně nového programu EU pro kulturu, který může stavět na předchozích úspěších a posílit probíhající činnosti. Bude založen na třech vzájemně propojených cílech:

- podpora kulturní rozmanitosti a mezikulturního dialogu;
- podpora kultury, která je katalyzátorem tvořivosti, v rámci lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost;
- podpora kultury jako zásadního prvku mezinárodních vztahů Unie.

Tyto cíle budou řídit budoucí činnost EU. Všichni aktéři budou vyzváni, aby k nim v souladu se zásadou subsidiarity přispěli:

- pro členské státy a jejich regiony to bude znamenat potřebu dále rozvíjet politiky v těchto oblastech s ohledem na společné cíle, snažit se řídit společné činnosti, mimo jiné i prostřednictvím otevřené metody koordinace, a prozkoumat možnosti nabízené díky financování EU;
- pro zúčastněné strany v oblasti kultury, jako jsou například profesní organizace, kulturní instituce, nevládní organizace, evropské sítě, nadace atd., to bude znamenat intenzivní dialog s institucemi EU a podporu rozvoji nových politik a činností EU, stejně jako rozvoj dialogu mezi sebou navzájem;
- pro Komisi to bude znamenat potřebu zmobilizovat své vnitřní i vnější politiky, programy financování Společenstvím a také obnovenou roli animace, výměnu osvědčených postupů a dialog s celou řadou aktérů;
- pro všechny aktéry to bude znamenat obnovený smysl pro partnerství a osvojení se činnosti EU se záměrem dosáhnout těchto cílů.

Následující oddíl vysvětluje podrobněji každý z těchto širokých cílů.

3.1. Kulturní rozmanitost a mezikulturní dialog

„Umění může utvářet charakter mladých lidí s cílem otevřít jejich mysl, vštípit jim respekt k druhým a touhu po míru.“ Yehudi Menuhin

Rozkvět kultur členských států s ohledem na jejich národní a regionální různorodost je důležitým cílem EU, který je stanoven Smlouvou o ES. Abychom současně zdůraznili naše společné dědictví a uznali přínos všech kultur přítomných v našich společnostech, musí být kulturní rozmanitost podporována v kontextu otevřenosti a výměn mezi různými kulturami. Protože žijeme ve společnostech, které jsou stále více multikulturní, potřebujeme podpořit mezikulturní dialog a mezikulturní schopnosti. To je důležité také v souvislosti s globálním hospodářstvím s ohledem na zvýšení přínosnosti, přizpůsobivosti a mobility umělců a zaměstnanců v kulturním odvětví a také s ohledem na mobilitu uměleckých děl. Protože občané patří mezi hlavní příjemce rozvíjející se kulturní rozmanitosti, musíme jim usnadnit přístup ke kultuře a kulturním dílům.

Je třeba se zabývat těmito zvláštními cíli:

- podpořit mobilitu umělců a odborníků v oblasti kultury a oběh všech uměleckých projevů za národními hranicemi:
 - mobilizovat soukromé a veřejné zdroje ve prospěch mobility umělců a zaměstnanců v kulturním odvětví v rámci EU;
 - podpořit mobilitu uměleckých děl a jiných uměleckých projevů;
 - zlepšit evropskou koordinaci v oblastech, které se týkají mobility zaměstnanců v kultuře v rámci EU s cílem zohlednit potřeby vyplývající z krátkodobé a časté mobility mezi členskými státy.
- podpořit a posílit mezikulturní schopnosti a mezikulturní dialog, především rozvojem „kulturního povědomí a vyjádření“, „sociálních a občanských schopností“ a „komunikace v cizích jazycích“, což je součástí klíčových schopností pro celoživotní učení, na kterých se v roce 2006 shodl Evropský parlament s Radou¹².

3.2. Kultura jako katalyzátor pro tvořivost v rámci lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost

„Rozum je naprogramován na vytváření rozdílů.“ Francesco Alberoni

Kulturní průmysl a tvůrčí odvětví podstatně přispívají k evropskému HDP, růstu a zaměstnanosti. Například nedávná nezávislá studie provedená Komisí odhadovala, že více než 5 milionů lidí pracovalo v roce 2004 v kulturním odvětví, což odpovídá 3,1 % celkové zaměstnané populace v EU25. Kulturní odvětví přispělo v roce 2003 přibližně 2,6 % k HDP EU a růst byl v tomto odvětví podstatně vyšší než u hospodářství obecně mezi roky 1999 a 2003¹³. Tento průmysl a tvořivost, kterou vytváří, jsou v souvislosti s globalizací základním přínosem pro hospodářství a konkurenceschopnost Evropy.

Role kultury v podpoře a posilování tvořivosti a inovací musí být prozkoumána a podpořena. Tvořivost je základem pro sociální a technologickou inovaci, a proto je důležitým faktorem pro růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost v EU.

Je třeba se zabývat těmito zvláštními cíli:

- podpořit tvořivost ve vzdělání tím, že kulturní odvětví bude také stavět na potenciálu kultury jakožto konkrétního vkladu / nástroje pro celoživotní učení a že kultura a umění budou podporovány v neformálním i formálním vzdělávání (včetně učení se jazykům).

¹² Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (2006/962/ES) (Úř. věst. L 394, 30.12.2006, s.10).

¹³ Viz studie o hospodářství v kultuře v Evropě provedená společností KEA pro Evropskou komisi v roce 2006, http://ec.europa.eu/culture/eac/sources_info/studies/studies_en.html.

- podpořit budování kapacit v kulturním odvětví, a to podporou vzdělávání kulturního odvětví v manažerských schopnostech, v podnikání a ve znalostech evropské dimenze / činností na trhu a rozvojem inovačních zdrojů financování včetně sponzorství a zlepšeným přístupem k těmto zdrojům.
- rozvíjet tvořivá partnerství mezi kulturním odvětvím a jinými odvětvími (informační a komunikační technologie, výzkum, cestovní ruch, sociální partneři atd.) s cílem posílit sociální a hospodářský dopad investic do kultury a tvořivosti, především s ohledem na podporu růstu a zaměstnanosti a rozvoj a přitažlivost regionů a měst.

3.3. Kultura jako zásadní prvek mezinárodních vztahů

„Každá kultura se rodí z promíchávání, interakce a konfrontace. A naopak, v izolaci civilizace umírá.“ Octavio Paz

Jako smluvní strany Úmluvy UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů potvrdily znovu Společenství a členské státy svůj závazek k vytvoření nové a aktivnější kulturní role pro Evropu v souvislosti s mezinárodními vztahy Evropy a také k začlenění kulturní dimenze jako zásadního prvku při jednání Evropy s partnerskými zeměmi a regiony. To by mělo pomoci podpořit znalost kultur a porozumění kulturám Evropy po celém světě.

K dosažení této integrace je nezbytné rozvinout aktivní mezikulturní dialog se všemi zeměmi a regiony, přičemž lze využít například jazykových spojení Evropy s mnoha zeměmi. V této souvislosti je také důležité podpořit bohatost kulturní rozmanitosti našich partnerů, být k dispozici místním identitám, podpořit přístup místních obyvatel ke kultuře a rozvíjet hospodářské zdroje, které mohou mít přímý dopad na sociálně-ekonomický rozvoj.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti proto EU zvolí „dvojitý“ přístup, který se skládá:

- ze systematické integrace kulturní dimenze a různých součástí kultury do všech vnějších a rozvojových politik, projektů a programů jako prostředku posílení kvality diplomatických snah EU a životaschopnosti a udržitelnosti všech činností spolupráce EU; a
- z podpory specifických kulturních činností a událostí – kultura je zdrojem sama o sobě a přístup k ní by v rozvojových politikách měl být považován za prioritu.

Je třeba se zabývat těmito zvláštními cíli:

- dále rozvíjet politický dialog se všemi zeměmi a regiony v oblasti kultury a podporovat kulturní výměny mezi EU a třetími zeměmi a regiony;
- podporovat přístup kulturních statků a výrobků z rozvojových zemí na evropský trh i na ostatní trhy, a to prostřednictvím cílených činností a také prostřednictvím dohod, které umožňují preferenční zacházení nebo opatření obchodní pomoci;
- využívat své vnější a rozvojové politiky na ochranu a podporu kulturní rozmanitosti prostřednictvím finanční a technické podpory, na jedné straně pro ochranu kulturního dědictví a přístup k němu, na straně druhé pro aktivní povzbuzení a podporu kulturních činností po celém světě;

- zajistit, aby všechny programy a projekty spolupráce, a to při jejich vytváření i provádění, přihlížely k místní kultuře a přispívaly k zvýšení přístupu lidí ke kultuře a k prostředkům kulturního projevu včetně kontaktů mezi lidmi. Obzvláště důležité je vzdělávání včetně prosazování začlenění kultury do osnov všech stupňů vzdělávání v rozvojových zemích;
- podporovat aktivní účast EU v činnostech mezinárodních organizací, které se zabývají kulturou, a v procesu Spojených národů „Aliance civilizací“.

4. NOVÁ PARTNERSTVÍ A PRACOVNÍ METODY

K tomu, aby Evropa naplnila svůj program pro kulturu, se musí opírat o pevné partnerství mezi všemi aktéry, které má čtyři zásadní dimenze:

4.1. Další rozvoj dialogu v kulturním odvětví

Komise se zavázala pokračovat ve strukturovaném dialogu s daným odvětvím, který zajistí rámec pro pravidelné výměny názorů a osvědčených postupů, příspěvek k procesu tvorby politiky, dalšímu sledování a vyhodnocení.

Z důvodů legitimacy by kulturní odvětví mělo v rámci možností samo pokračovat ve vlastní organizaci, aby byla umožněna identifikace reprezentativních zúčastněných stran. Komise vítá pokračující budování struktur, které již probíhá díky vzniku některých reprezentativních organizací a také díky některým strukturám spolupráce, jako je například platforma občanské společnosti pro mezikulturní dialog.

Komise nicméně připouští existenci zvláštních znaků daného sektoru, především jeho nestejnorodost (profesní organizace, kulturní instituce s různým stupněm nezávislosti, nevládní organizace, evropské sítě i sítě mimo EU, nadace atd.) a nedostatek komunikace mezi kulturním průmyslem a jinými kulturními aktéry v minulosti a s tím spojené výzvy, které se týkají dalšího budování struktur v tomto odvětví. Výsledkem toho je snížená schopnost kulturního odvětví prosadit se na evropské úrovni.

S cílem vyvinout lepší dialog mezi Komisí a těmito různými aktéry navrhuje Komise tyto kroky:

- zmapovat dané odvětví s cílem určit všechny jeho zúčastněné strany a lépe jim porozumět;
- zřídit „Kulturní fórum“ určené pro konzultace zúčastněných stran a podpořit vznik samostatné strukturované platformy nebo souboru platforem zúčastněných stran;
- podpořit vyjadřování reprezentativních názorů jednotlivých umělců a intelektuálů na evropské úrovni („vyslanci kultury“) včetně prozkoumání možnosti a proveditelnosti zřízení virtuálního evropského fóra on-line, které by umožnilo výměnu názorů, uměleckého projevu a kontakt s občany;
- podpořit sociální partnery v kulturním odvětví, aby dále rozvíjeli svůj vlastní sociální dialog podle článků 138 a 139 Smlouvy. Na tomto základě již existují výbory pro odvětvový sociální dialog v oblasti hereckého umění a v audiovizuálním odvětví;

- zahrnout kulturní dimenzi do evropských veřejných debat prostřednictvím zastoupení Komise. Postavit kulturu do centra dění, a tím podpořit dialog a oslovit nové obecnstvo.

4.2. Zavedení otevřené metody koordinace

Jak již bylo zmíněno, členské státy v Radě přijaly společný pracovní plán pro období 2005–2007. Pracovní plán musí být nyní obnoven a Komise věří, že je ten pravý čas, aby členské státy postoupily o krok dopředu ve vzájemné spolupráci tím, že pro tento účel v duchu partnerství použijí otevřenou metodu koordinace (OMK).

OMK nabízí vhodný rámec pro spolupráci mezi členskými státy v oblasti kultury. Je to nezávazný mezivládní rámec pro politickou výměnu a společnou činnost, který se hodí v takovéto oblasti, kde pravomoci do velké míry zůstávají na úrovni členských států. Zahrnuje shodu na společných cílech, pravidelné sledování pokroku při jejich naplňování a výměnu osvědčených postupů a příslušných údajů, což podporuje vzájemné učení.

OMK se používá v oblastech zaměstnanosti, sociální ochrany, vzdělávání a mládeže. OMK pomáhá v těchto oblastech posílit tvorbu politik členských států, protože pravidelná účast na evropském procesu zvyšuje profil těchto politik na vnitrostátní úrovni a vytváří pro ně další podnět. Umožňuje také členským státům, aby se učily od sebe navzájem. A aktérům v těchto oblastech politiky umožňuje prosadit se na evropské úrovni více, než by byli jinak schopni.

Je nicméně podstatné, vzít plně v úvahu zvláštní rysy kulturního odvětví při plánování použití OMK v této oblasti. V duchu partnerství se členskými státy to znamená přijmout flexibilní přístup, který zahrnuje stanovení obecných cílů a mírný systém podávání pravidelných zpráv.

Komise navrhuje, aby Rada ministrů na základě tohoto sdělení schválila výše navržené cíle, stanovila priority a dohodla se na dvouletém sledování. Komise s představiteli na vysoké úrovni ze členských států sestaví v rámci tohoto sledování každé dva roky společnou zprávu, která shrne hlavní témata a vývoj i pokrok v debatách mezi členskými státy ohledně společných cílů.

Členské státy budou podporovány v tom, aby plně zapojily své místní i regionální orgány a domácí zúčastněné strany v kultuře do procesu sledování a aby ve svých národních zprávách popsaly, jak se zapojily. Na úrovni EU zapojí Komise zúčastněné strany do procesu prostřednictvím Kulturního fóra zmíněného výše. V roce před zveřejněním zprávy Komise uspořádá setkání, aby shromáždila příspěvky od občanské společnosti.

Evropský parlament, Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů budou do tohoto procesu zapojeny.

Při naplňování cílů vnějších vztahů bude přiměřeným způsobem zahrnut příslušný vnější rámec EU včetně ministrů zahraničních věcí. Komise bude spolu s členskými státy usilovat o zvýšení koordinace činností spojených s kulturní spoluprací v celé EU. To bude zahrnovat identifikaci a výměnu osvědčených postupů. Příprava strategických dokumentů pro jednotlivé země a strategií společné pomoci zůstane i nadále středem pozornosti zesílených snah o koordinaci a harmonizaci.

4.3. Podpora tvorby politiky, která je podložena důkazy

Komise bude mít tam, kde je to přiměřené, podpůrnou a koordinační roli ve vztahu ke každému z výše zmíněných cílů a k navržené OMK.

Naplňování výše zmíněných cílů předpokládá lepší pochopení toho, jak kulturní odvětví přispívá k lisabonskému programu s cílem usnadnit politiku, která je podložena důkazy. Zahrnuje to také sdílení stávajících údajů a případových studií i spolupráci na metodice hodnocení a analýzy dopadů. Nicméně to také vyžaduje přezkum a v případě potřeby i vylepšení národních statistických informací a zajištění lepší srovnatelnosti národních statistik, což by mohl koordinovat EUROSTAT.

V této souvislosti Komise zahájí řadu studií a spolupráci mezi útvary, aby podpořila navržené cíle, tvorbu politiky, která je podložena důkazy, a akce. Dá podnět síti aktérů, kteří jsou na evropské, celostátní, regionální nebo místní úrovni zapojeni do posouzení dopadů a do hodnocení kulturní politiky.

4.4. Začlenění kulturních aspektů do všech příslušných politik

Ustanovení čl. 151 odst. 4 Smlouvy o ES vyzývá Společenství k tomu, aby ve své činnosti podle ostatních ustanovení této smlouvy přihlíželo ke kulturním hlediskům, zejména s cílem uznávat a podporovat rozmanitost svých kultur.

Aby lépe splnila tento úkol, Komise posílí svou vnitřní koordinaci mezi útvary a prohloubí své rozborů o vzájemných vztazích mezi kulturní rozmanitostí a jinými politikami Společenství s cílem najít dokonalou rovnováhu mezi různými legitimními cíli veřejné politiky včetně podpory kulturní rozmanitosti při přijímání rozhodnutí nebo předkládání návrhů regulační nebo finanční povahy. Komise například nedávno za tímto účelem vytvořila novou meziútvárovou skupinu.

S ohledem na vnější dimenzi je zvláštní pozornost věnována multikulturnímu a mezikulturnímu dialogu i dialogu mezi náboženstvími, podpoře porozumění mezi EU a mezinárodními partnery a účinnějšímu oslovení širšího obecnstva v partnerských zemích. V této souvislosti hraje zásadní roli vzdělávání, a především vzdělávání v oblasti lidských práv. Komise podporuje dialog a činnosti spojené s kulturou v rámci evropské politiky sousedství (dále jen „EPS“), programu „Investice do lidí“, institucí, jako je například Nadace Anny Lindh v euro-středomořském regionu, a také v rámci procesu Spojených národů Aliance civilizací. S některými partnerskými zeměmi v regionu EPS, v Asii i jinde jsou zavedeny zvláštní programy kulturní spolupráce (jako například Kulturní fond pro Indii). Tyto činnosti jsou vzájemně závislé.

Aby účinně podpořila zvláštní kulturní činnosti v zemích AKT, Evropská komise navrhuje vytvořit Kulturní fond EU-AKT jako společný evropský příspěvek k podpoře šíření a v některých případech i k podpoře produkce kulturních statků v zemích AKT. Tento fond podpoří vznik místních trhů a výrobních odvětví, tím usnadní a podpoří přístup místních obyvatel ke kultuře a k různým prostředkům kulturního projevu a prostřednictvím lepšího přístupu k distribučním sítím a platformám v EU zvýší také přístup kulturních statků AKT na evropské trhy.

10. Evropský rozvojový fond poskytne základ financování tohoto fondu, který bude doplněn příspěvky členských států EU.

5. ZÁVĚR

„Kultura není přepych, ale nutnost.“ Gao Xingjian

Komise se domnívá, že je ten pravý čas pro evropský program pro kulturu, který zohledňuje realitu dnešního globalizovaného světa.

Toto sdělení obsahuje konkrétní návrhy s ohledem na soubor společných cílů i s ohledem na nové metody pro urychlení kulturní spolupráce v EU.

Evropský parlament, Rada, Výbor regionů a Evropský hospodářský a sociální výbor se vyzývají, aby reagovaly na toto sdělení.

Rada se vyzývá, aby podnikla příslušné kroky s cílem rozhodnout o souboru společných cílů a o příslušném procesu podávání zpráv v rámci navržené otevřené metody koordinace, a Evropská rada se vyzývá, aby je přijala ve svých závěrech.